

פרפראות פאר

ממך למדתי אמר דהעי'ה להשי'ת

עמוד ז

עמוד א מפתח ענינים פרשת עקב תשע"ז

ביאור הכתוב ואת חטאתכם אשר עשיתם
את העגל לקחתי

מה התכוון דוד המלך כשאמר להשי'ת
ממך למדתי

עמוד ח

ביאור הסתירה בכתובים מה ה' שואל
מעמך מה ה' דורש ממך

עמוד ט

במה חלקו רבי עקיבא שדרש את ה' ושמעון
העמסוני שלא דרש

תירוץ מדוייק בקושיית התוס' בלימוד
הרשב"י מואספת דגנך

עמוד י

פירושי בעל הטורים הנמצאים בתוספות

אשר שברת מכאן לתלמיד חכם ששכח
תלמודו ביאור מאמרם

עמוד יא

שברי לוחות וזקן ששכח תלמודו מכוון
לכתוב צאי לך בעקבי הצאן

ביאור המהרש"א בדרך החסידות שמשווה
יראת ה' ליראת הצדיק

עמוד יב

הסבר נאה לתרץ הסתירה בין הפסוקים

איך אפשר ללמוד מהפסוק מדוע באתי ואין
איש, שאין שם עשרה

עמוד ב

והיה עקב תשמעון לשון שמחה מכוון לעת
רקוד בזמן שמחה

וברך פרי בטנך ופרי אדמתך מכאן לבקשת
שכר במצוות מילה

מה בצע בדמי ברדתי אל שחת בצחות ע"ד
המהרש"א

עמוד ג

דעותיהם של רבי אמי ורבי אסי במן
כדעותיהם של שמאי והלל בשבת

את המן אשר לא ידעת ביאור בדרך צחות

עמוד ד

כשם שנהנים מטעם האוכל נהנים מהמראה
והמעשה בקישואים

ארץ חטה ושערה וגו', ארץ וגו' ביאור למה
כתב פעמיים ארץ

עמוד ה

ואכלת ושבעת וברכת ע"י מי שטוב עין כי
נתן מלחמו לדל ביאור בגימטריא

ישא ה' פניו אליך הוא בשביל ברכת המזון
ביאור נפלא מהגאון

עמוד ו

ביאור הכתוב ה' אלקיך הוא על הארץ
הטבה

עמוד ז

יש לאכל כדי שביעה או אין לאכול כדי
שביעה

ובמעשר שרי לנסווי ולבקש שכר, כמו שאמרו בחנוני נא, עיין (תענית ט' ע"א),

תירוץ הקושיא על דרך המהרש"א

כתב המהרש"א (שבת קלו ע"ב ד"ה אשר קדש ידיד). וצאצאיו של אברהם הנזכר לעיל חתם **באות ברית, שהמילה היא אות ברית,** כמ"ש לאברהם "והיה **לאות ברית** בינינו וגו', והוא חותם הקודש,

ועל כן בשכר זאת, צוה הקדוש ברוך הוא לאברהם **להציל ידידות שארינו** דהיינו גופינו, **משחת,** דהוא הגיהנם,

כדאיתא בגמרא (עירובין י"ט ע"א) שאברהם יושב על פתחו של גיהנם ומסיק משם למי שאין בו דבר עבירה, והיינו **למען בריתו אשר שם** ודו"ק, ע"כ דברי המהרש"א

מבואר בדברי המהרש"א, כי השכר שמקבלים על המילה אין זה שכר בעולם הזה, אלא לאחר מיתה,

לפי זה יש לומר, מכיון והשכר שמבקשין בזכות המילה, הוא **לא בהאי עלמא, רק לאחר מיתה,** לפיכך אפשר לבקש שכר במצוות מילה. דאין כאן שכר בהאי עלמא.

* * * * *

מה בצע בדמי ברדתי אל שחת בצחות ע"ד המהרש"א

על פי דברי המהרש"א הנ"ל, אפשר לבאר הכתוב **בתהלים** (פרק ל פסוק י) "מה בצע בדמי ברדתי אל שחת",

"מה בצע בדמי" מה תהיה תועלת בדמי, כלומר **בדם בריתי,**

"ברדתי אל שחת" שלא אצטרך לרדת אל שחת זה גהינם, וזה יהיה התועלת בדמי שאברהם אבינו יצילנו **משחת,**

וזהו, "להציל ידידות שארינו משחת",

* * * * *

והיה עקב תשמעון לשון שמחה מכוון לעת רקוד בזמן שמחה

כתיב (דברים ז' י"ב). "והיה, עקב תשמעון" וגו',

איתא במדרש (רבה, בראשית מ"ב ג') בכל מקום שנאמר "והיה" הוא לשון שמחה, ע"כ,

אפשר לרמז בדרך צחות, כי בזמן של והיה, דהיינו בזמן שמחה, אז הוא עת רקוד, וצריך שיהיה **עקב תשמעון,** יש לשמוע את עקביו של אדם, ע"י **ריקוד של שמחה.** וזהו "והיה, עקב תשמעון".

* * * * *

וברך פרי בטנך ופרי אדמתך מכאן לבקשת שכר במצוות מילה

איתא במדרש (רבה, דברים פרשה ג' פסקה ה') **כתיב** (דברים ז' י"ג) "וברך פרי בטנך ופרי אדמתך", למה הוא מקיש פרי הבטן לפרי האדמה, אמר הקדוש ברוך הוא, מה פרי אדמתך צריכים עישור, אף פרי בטנך צריכים עישור, וזו המילה, ע"כ,

איתא בגמרא (שבת דף קל"ז ב'), המברך אומר, אשר קידש ידך מבטן, חוק בשארו שם, וצאצאיו חתם באות ברית קדש. **על כן בשכר זאת וכו', למען בריתו אשר שם** בבשרנו,

הקושיא כיצד ניתן לבקש שכר על מצוות מילה

וקשה, כיצד ניתן לבקש שכר על עשית המצוה, ולומר **בשכר זאת,** הא אמרינן (קידושין ל"ט ע"ב) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ושלא ע"מ לקבל פרס,

תירוץ בעל משך חכמה

במשך חכמה (דברים כ"ח ד') כתב לתרץ קושיא זו, וכ"כ, לכן תקנו בברכה על המילה, **לבקש שכר עליה,** "בשכר זאת קל חי צוה להציל ידידות שארינו משחת", משום שהמילה קרויה מעשר, כדאיתא במדרש המובא לעיל,

ובמן היו בבחינת סומך על הפלטר, שלא ידעו מה יהא למחר, וע"ז נאמר "ויענך", שזה העינוי היה במן, שלא ידעו מה יהיה למחר.

דעותיהם של שמאי והלל בענין הכנה לשבת

איתא בגמרא (ביצה דף טז עמוד א), תניא, אמרו עליו על שמאי הזקן, כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת. מצא בהמה נאה, אומר, זו לשבת. מצא אחרת נאה הימנה - מניח את השניה ואוכל את הראשונה.

אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו, שכל מעשיו לשם שמים. שנאמר **ברוך ה' יום יום. כתב רש"י**, לשם שמים - בוטח שתזדמן לו נאה לשבת. יום יום - יעמס לנו את צרכינו ועזרתנו.

דעותיהם של רבי אמי ורבי אסי בעינוי המן כדעותיהם של שמאי והלל

יש לפרש, כי רבי אמי ורבי אסי נחלקו מהו העינוי שבמן, דחד אמר, אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו, ודואג על למחר, וזו היא דרכו של **שמאי הזקן**,

ומאן דאמר שהעינוי משום אינו רואה ואוכל, משום שלא רצה לפרש כמ"ד שאין לו פת בסלו ודואג על למחר, כי דעתו כהלל שאמר ברוך ה' יום יום, ומי שדאג לאתמול והיום הוא ידאג למחר,

* * * * *

את המן אשר לא ידעת ביאור בדרך צחות

לפי מה שנתבאר למ"ד אחד, כי העינוי במן היה שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו, וכתב רש"י, אין לו פת בסלו - אוכל היום ודואג על למחר. כלומר שאינו יודע מה יהיה מחר,

בכך אפשר לבאר הפסוק בדרך צחות, "ויאכלך את המן אשר לא ידעת" פירוש **שלא ידעת** מה יהיה למחר.

* * * * *

דעותיהם של רבי אמי ורבי אסי במן כדעותיהם של שמאי והלל בשבת

כתיב (דברים ח' ג'), "ויענך וירעבך ויאכלך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך",

הענוי שחלקו בירידת המן

איתא בגמרא (יומא דף עד עמוד ב), "המאכלך מן במדבר למען ענתך", **רבי אמי ורבי אסי**,

חד אמר, אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו, **כתב רש"י**, אין לו פת בסלו - אוכל היום ודואג על למחר.

וחד אמר: אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל. אמר רב יוסף: מכאן רמז לסומין שאוכלין ואין שבעין. **כתב רש"י**, אינו רואה ואוכל - אכילת המן טועם טעם כל המינים ואינו רואה אלא מן.

מעשה המסייע לדברי האומר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו

איתא בגמרא (מנחות ק"ג ע"ב), שהקשה רבי יצחק בר ביסנא לראיה שהביא רבי ביבי מפרידה אחת של בית רבי, **ושתק רבי ביבי ולא השיב אותו דבר**, אמר ליה ר' זריקא לרבי ביבי מאי טעמא לא קא מהדר מר אמר ליה, היכי אהדר ליה, דאמר רבי חנין,

כתיב (דברים כ"ח ס"ו) "והיו חייך תלאים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחיידך", דרשו חז"ל,

"והיו חייך תלואים לך מנגד" זה הלוקח תבואה משנה לשנה,

"ופחדת לילה ויומם" זה הלוקח תבואה מערב שבת לערב שבת,

"ולא תאמין בחיידך", זה הסומך על הפלטר,

והוא **גברא**, (אמר רבי ביבי על עצמו) אנא אפלטר סמכינא ואין דעתי מיושב להשיב לו.

מבואר, דמי שאין לו פת בסלו, ואינו יודע מה יהא למחר, הרי הוא בבחינת ולא תאמין בחיידך,

יש לפרש, מה שאמר המדרש כי העינוי במן הוא משום שאינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל,

ולא אמר המדרש שהעינוי הוא משום שאין לו פת בסלו, מכיון והמדרש מפרש את הכתוב, (קהלת פרק ה פסוק י), "ברבות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליה כי אם ראות עיניו", ופירשנו כי מי שאומר שהעינוי הוא משום שאינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל, סבר כדעת הלל שאמר ברוך השם יום יום,

מבואר בפסוק "ברבות הטובה רבו אוכליה" שעליו מבאר המדרש דבריו, כי הכתוב מדבר במי שרואה את טובתו של הקב"ה וסומך עליו בכל שעה, ועל כן אין הוא דואג על למחר. ולכן לא ביאר המדרש כי עינוי המן משום שאין לו פת בסלו.

* * * * *

ארץ חטה ושערה וגו', ארץ וגו' ביאור למה כתב פעמיים ארץ

העניין מרמז על ארץ שבבריאת שמים וארץ
וארץ שלאחר המבול

כתיב (דברים ח' ח'), "ארץ, חטה, ושערה, וגפן, ותאנה, ורמון, ארץ זית שמן, ודבש",

יש לבאר, למה אמר הכתוב שתי פעמים, "ארץ ארץ" ולמדו מכך הלכתא לקדימה בברכות, ואפשר לתת טעם, למה אמרה תורה שתי פעמים ארץ, כדלקמן,

חטאו של אדם הראשון היה בכל שבעת המינים

איתא בזוהר, (תיקוני זהר חדש - תקונא קדמאה), בגין דחב אדם (הראשון) בשבעת המינים, דאנון, חטה, ושעורה, וגפן, ותאנה, ורמון, זית שמן, ודבש. ובגין דא הוה אמרי רבנן דמתניי, אילן שאכל אדם הראשון חטה היה. ואחרנין אמרין גפן הוה. ואחרנין אמרין תאנה היתה, ולא הוה חולקין במלוליהו, דכלא קשוט. (ולא היו חלוקים במילותיהם שכולם אמת) דשבעת מינין נטועין בארץ, ע"כ,

איתא בגמרא (עירובין י"ח ע"ב) דלאחר המבול, אמרה יונה לפני הקדוש ברוך הוא,

כשם שנהנים מטעם האוכל נהנים מהמראה והמעשה בקישואים

איתא במדרש (קהלת רבה פרשה ה אות י), כתיב (קהלת פרק ה פסוק י), "ברבות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליה כי אם ראות עיניו"

ברבות הטובה רבו אוכליה, ר' חנניה ור' יונתן שאלון למנחם טלמיא, (יודע בחכמת הטבע היה) ור' ברכיה בש"ר יוסי בן חנניה אמר שאל לון מנחם טלמיא, מהו דין (דברים ח') "ויענך וירעיבך" וכי מאכל רעבון נתן להם הקדוש ברוך הוא המן לישראל,

מה עשה הביא לפניו ב' קשואין אחת שלימה ואחת שבורה, (ושניהם היו באותו משקל, מפרשים), אמר, הדא שלימתא היא בכמה, א"ל בתרין מנה, והדא תבירא בכמה, א"ל בחד מנה,

אמר לון, לית טופא דהדא דהיא מתעביד כהדא, (אין סופה של זו שתיעשה כמו זו)

כשם שנהנים מהטעם נהנים ממראה האוכל

אמר להם לא דומה, כשם שהוא מתהנה מן הטעם כך הוא נהנה מן הראיה, (ולכן הקישוא השלם שוה פי שתיים מהקישוא החתוך)

וכך היה ביצחק אבינו

וכן יצחק אומר (בראשית כ"ז) "ועשה לי מטעמים" אמר לו בתחלה הייתי נהנה מן הראייה, ועכשיו (שאינני רואה) איני נהנה אלא מן הטעם,

וכן שלמה אומר (קהלת פרק ה פסוק י), "ברבות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליה כי אם ראות עיניו"

לא דמי ההוא דחמי סלגיתיה פניא וכפן, לההוא דחמי סלגיתיה מליא ושבע, אינו דומה מי שרואה סל הלחם שהוא ריק, והוא רעב, למי שרואה סל לחם מלא והוא שבע מן הראיה, (מפרשים), ע"כ לשון המדרש,

ביאור בדברי המדרש כי העינוי במן הוא משום שאינו רואה ואוכל

ישא ה' פניו אליך הוא בשביל ברכת המזון ביאור נפלא מהגאון

כתיב (משלי כ"ב ט') "טוב עין יברך כי נתן מלחמו לדל",

איתא בגמרא (סוטה ל"ח ב'), אמר רבי יהושע בן לוי, אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין, שנאמר (משלי כ"ב ט'), "טוב עין הוא יבורך, כי נתן מלחמו לדל", אל תיקרי "יבורך" אלא "יברך", ע"כ,

קושיית הגאון למה הוסיפו חז"ל לדרשתם את המשך הפסוק הנראה שאינו צריך

כתב הגאון מוילנא, (ביאור הגר"א על משלי פרק כ"ב פסוק ט') (מובא בספר קול אליהו פרשת עקב, ובענף יוסף שבעין יעקב, ברכות כ" ע"ב), וז"ל, "טוב עין" זה בעה"ב, "הוא יבורך" א"ת יבורך אלא יברך בהמ"ז, ולכאורה סוף הפסוק "כי נתן מלחמו לדל" לא שייך לפי פירושם, ואינו נצרך להדרשה, ולמה הוסיפו חז"ל לדרשתם שבעה"ב יברך, את המשך הפסוק "כי נתן מלחמו לדל",

ביאור הענין הפלא ופלא בביאור הגר"א על משלי

איתא בגמרא (ברכות כ" ע"ב) דרש רב עזריא, זמנין אמר לה משמיה דרבי אמי וזמנין אמר לה משמיה דרבי אסי, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, כתוב בתורתך, (דברים י" י"ז) "אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד", והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב, (במדבר ו' כ"ו), "ישא ה' פניו אליך",

אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה (דברים ח' י"ו) "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוהיך", והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה,

ג' תמיהות שתמהה הגר"א בגמרא הנ"ל

א. למה כשאמרו חכמינו ז"ל עד כזית ועד כביצה, אמרו כזית בראשונה, הא כזית פחות מכביצה, וכיון שמדקדקין עד כזית, כ"ש שעד כביצה ידקדקו, והיל"ל והם מדקדקין עד כביצה ועד כזית,

ב. הלא המאמר, והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה, זהו מאמר השם, ומי איכא ספיקא קמי שמיא אם מדקדקין עד

רבונו של עולם, יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך, ואל יהיו מתוקין כדבש ותלוין ביד בשר ודם,

לפי"ז אפשר לומר, דבתחילת הבריאה, כשברא הקב"ה את העולם, נטע ארץ ושבעת המינין שבה, אך בימי המבול נחרב העולם ושבעת המינין שבה, ולאחר המבול למדנו מהיונה, יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך, ואל יהיו מתוקין כדבש ותלוין ביד בשר ודם,

וכך אפשר לבאר, מכיון ולמדנו לאחר המבול שיש לתלות התקוה למזונות אך ורק בהקב"ה ולא בבשר ודם, ולמדנו זאת מזית, ומדבש, כמו שאמרה היונה, יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך, ואל יהיו מתוקין כדבש וכו', הרי הארץ שלאחר המבול זו ארץ חדשה, שבה נקוה אל הקב"ה בלבד, יהיו מזונותי מרורין כזית, ומסורין בידך, ואל יהיו מתוקין כדבש וכו'.

לפיכך נכתב שתי פעמים ארץ, האחד ארץ שנברא בבריאת העולם, והאחד ארץ שנברא לאחר המבול, ובארץ שלאחר המבול כלולים רק זית ודבש.

* * * * *

ואכלת ושבעת וברכת ע"י הטוב עין כי נתן מלחמו לדל ביאור בגימטריא

איתא בגמרא (סוטה ל"ח ע"ב) אמר רבי יהושע בן לוי אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין, שנאמר, (משלי כ"ב ט') "טוב עין הוא יבורך, כי נתן מלחמו לדל", אל תיקרי יבורך אלא יברך, ע"כ,

ד"ל הוא בגימטריא 34, טו"ב, הוא בגימטריא 17, שהוא חצי מ 34, וכאשר אדם חולק מלחמו עם הד"ל, שמספרו 34, וחצי מ-34 הוא טו"ב,

ובכך נשאר האיש הטו"ב עם חצי מלחמו, כי את חציו נתן לד"ל, ולכן הוא קרוי טו"ב עין, וזהו פירוש הפסוק, טו"ב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לד"ל.

* * * * *

כזית וכביצה נשנית לגבי זימון כדתנן עד כמה מזמנין עד כזית כו', עכ"ד,

ובכך מבואר ג' התמיהות הנ"ל

א. למה כזית נכתב לפני כביצה, משום שבתחילה מהדרים על עשרה לומר אלוקינו, ואח"כ על שלשה,

ב. אין כאן בירור, בדין מתי יש לברך, ואין כאן ספיקא כלפי שמיא,

ג. דמעלת הדקדוק בברהמ"ז, איך לגדל ולרומם להשי"ת יותר, לפיכך השיב בזאת החומרא דייקא,

ביאור הגאון בדבריהם ז"ל שהוסיפו כי נתן מלחמו לדל

מה שהקשה, שלכאורה סוף הפסוק "כי נתן מלחמו לדל" לא שייך לפי פירושם, ולמה הוסיפו חז"ל לדרשתם שדרשו שבעה"ב יברך, את המשך הפסוק "כי נתן מלחמו לדל",

אתי שפיר, דמה שנתן מלחמו לעשרה או לשלושה שיברכו בעשרה או בזימון וגרם עי"כ לנשיאת פנים, לפיכך ראוי הוא שיברך, וזהו שסיים "כי נתן מלחמו לדל".

* * * * *

ביאור הכתוב ה' אלקיך הוא על הארץ הטבה

כתיב (דברים ח' י'), "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטבה אשר נתן לך",

איתא בגמרא (כתובות ק"י ע"ב), תנו רבנן, לעולם ידור אדם בא"י אפי' בעיר שרובה עובדי כוכבים, ואל ידור בחוץ לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל הדר בארץ ישראל, דומה כמי שיש לו אלוק, וכל הדר בחוצה לארץ, דומה כמי שאין לו אלוק, ע"כ,

בכך אפשר לפרש הפסוק, "את ה' אלקיך, על הארץ הטבה", אימתי הוא ה' אלוקיך, כאשר אתה על הארץ הטבה,

* * * * *

כביצה או עד כזית, שאמר עד כזית ועד כביצה, שזהו פלוגתא לקמן שם דף מ"ה, ודעת שפתו ברור מללו,

ג. למה השיב להם הקב"ה, זאת החומרא דייקא, הלא כמה וכמה חומרות יש עוד שהחמירו ישראל ע"ע, כמו טפת דם כחרדל שהחמירו ע"ע בנות ישראל ודומיהן,

יש להקשות עוד קושיא במאמרם ז"ל

ועוד יש לי להקשות, בהבטחה של, "ואכלתם לחמכם לשבע", (ויקרא כ"ו ה') כתב רש"י מת"כ, ואכלתם לחמכם לשבע, אוכל קמעא והוא מתברך במעיו, א"כ באכילת כזית או כביצה, הם מגיעים לידי שביעה, וא"כ הם חיבים מדאורייתא, ומאי והם מדקדקין על עצמן,

הסבר הגאון על ג' התמיהות הנ"ל

כתב הגאון ז"ל, ונראה דה"פ, איי בזוהר, שכל ביצה הוא ג' גרוגרות. ובג' ביצים יש ט' גרוגרות, ובג' ביצים יש עשרה זיתים,

ופסקו, הרי"ף (עירובין פ"ח דף כ"ז) והרמב"ם (פ"א מהלכות עירובין ה"ט), דשיעור ב' סעודות, הם י"ח גרוגרות, והם ששה ביצים,

ולפ"ז אי"ש, כי שיעור סעודה, הוא ג' ביצים, כנ"ל, והם עשרה זיתים,

וכשיש לאדם רק זה השיעור לבד, חייבה התורה כשיאכל בעצמו כשיעור הסעודה, שהם עשרה זיתים, שיברך לה' על מזונו, כמ"ש ואכלת ושבעת וברכת, לשון יחיד,

אבל ישראל עם קדושים, וחפשו בחיפוש נרות איך לגדלו ולרוממו יותר,

ולכן כשיש לו שיעור הנ"ל, שהוא י' זיתים, יהדר אחר עשרה כדי שיגיע לכ"א כזית, ויברכו בשם, ואם לא ימצא עשרה, על כל זה לא יאכל בעצמו, אלא מהדר אחר שלשה, ויתן לכ"א כביצה, ויברכו בזימון,

וזה שאמר, וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה (דברים ח' י') "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך", והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה, פירוש, והם מדקדקין על עצמן עד כזית תחילה, ואח"כ עד כביצה, ובאמת שיעור

יש לאכל כדי שביעה או אין לאכול כדי שביעה

כתיב (דברים ח' י') "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטבה אשר נתן לך",

איתא בגמרא (גיטין ע" ע"א), אמר ליה אליהו לרבי נתן, אכול שלישי, ושתה שלישי, והנח שלישי, לכשתכעוס תעמוד על מילואך,

וקשה, מהא דכתיב "ואכלת ושבעת" דמשמע, שיכול לאכול עד שישבע, ולא דוקא שלישי,

על הארץ הטובה אפשר לאכול כדי שביעה

איתא בגמרא (נדרים כ"ב ע"א), עולא, במיסקיה לארעא דישראל, איתלוו ליה תרין בני חוזאי בהדיה, קם חד שחטיה לחבריה, אמר ליה לעולא יאות עבדי, אמר ליה אין, ופרע ליה בית השחטיה,

כי אתא לקמיה דרבי יוחנן, אמר ליה, דלמא חס ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה, אמר ליה נפשך הצלת, קא תמה רבי יוחנן, מכדי כתיב (דברים כ"ח ס"ה) "ונתן ה' לך שם לב רגז", בבבל כתיב, אמר ליה, ההוא שעתא לא עברינן ירדנא, ע"כ,

מבואר, מדכתיב ונתן ה' לך שם לב רגז, משמע מדברי חז"ל, דכעס הוא דבר התלוי בחוץ לארץ, אבל בארץ הטובה, אין מקום לכעס,

לפי זה, אפשר לפרש ואכלת ושבעת, על הארץ הטובה, שכאשר אתה על הארץ הטובה, אתה יכול לאכול כדי שביעה, ואין לחשוש למה שאמר ליה אליהו לרבי נתן, אכול שלישי, ושתה שלישי, והנח שלישי, לכשתכעוס תעמוד על מילואך. (עיין גן רוה בחוקותי)

* * * * *

ביאור הכתוב ואת חטאתכם אשר עשיתם את העגל לקחתי

כתיב (דברים ט' כ"א) "את חטאתכם אשר עשיתם את העגל לקחתי ואשרף אתו באש",

הלשון אינו מובן, שאמר "את חטאתכם לקחתי", היה צ"ל, את העגל אשר עשיתם לקחתי וגו', מהו את חטאתכם אשר עשיתם, לקחתי, וכי איזה לקיחה יש בהחטאת,

אפשר לפרש ולומר, שכאן רמזה תורה, כי לקחתי מכוון אל חטאתכם, ופירושו כי לקח את החטא ושרף אותו באש עד אשר דק. (עיין אור החיים)

* * * * *

מה התכוון דוד המלך כשאמר להשי"ת ממך למדתי

כתיב (דברים י' י"ב) "ועתה ישראל, מה ה' אלקיך שאל מעמך, כי אם ליראה את ה' אלקיך, ללכת בכל דרכיו, ולאהבה אתו, ולעבד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך",

איתא במדרש, (שוחר טוב תהלים מזמור כז, ילקוט שמעוני תהלים - פרק כז - רמז תש) **כתיב** (תהלים פרק כ"ז ד') "אחת שאלתי". אמר לו הקב"ה, בתחלה אתה אומר, "אחת שאלתי, שבתי בבית ה'. וחזרת ואמרת, לחזות בנועם ה', ולבקר בהיכלו,

אמר לפניו, רבש"ע, ממך למדתי, לא יהא העבד שוה לרבו. בתחלה לא באת עלי רק באחת, שנאמר (דברים י' י"ב) "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה"

ואחר כך, פתחת עלינו במצוות הרבה, שנאמר ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו וגו'. הוי, דיו לעבד שיהא כרבו,

דברי הקב"ה מבואר שביראה אחת כראוי וכהוגן זוכה לעוה"ב אך דהע"ה רצה לקיים כל המצוות

במה שאמרה תורה, "כי אם ליראה", גילה הקב"ה דעתו שבקיום מצוה אחת בשלימות הראוי, זוכה לחיי העולם הבא, כמ"ש (ישעיהו פרק מב כא) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, ונתבאר ברמב"ם,

כתב הרמב"ם (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת מכות סוף פרק ג), מיסודות האמונה בתורה שאם קיים האדם מצוה משלש עשרה ושש מאות מצוות כראוי וכהוגן ולא שתף עמה

ביאור הסתירה בכתובים מה ה' שואל מעמך מה ה' דורש ממך

כתיב (דברים י"יב) "ועתה ישראל, מה ה' אלקיך שאל מעמך, כי אם, ליראה את ה' אלקיך, ללכת בכל דרכיו, ולאהבה אתו, ולעבד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך",

מבואר כי הקב"ה שואל מישראל, כי אם את אלה הדברים,

בנביא מבואר כי הקב"ה דורש ממך דברים אחרים מהמבואר בתורה

כתיב, (מיכה ו' ח') הגיד לך אדם מה טוב, ומה ה' דורש ממך, כי אם, עשות משפט, ואהבת חסד, והצנע לכת עם אלקיך,

אם כן יש לברר, למה שינה הנביא מהדברים שאמרה תורה, ואיזה מהם מבקש הקב"ה

וצריך לומר, כי מה שאמרה תורה, (דברים י"ב) ועתה ישראל, מה ה' אלקיך שאל מעמך, כי אם, ליראה את ה' אלקיך, ללכת בכל דרכיו, ולאהבה אתו, ולעבד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך, דיבר, על דברים שבין אדם למקום,

והנביא מיכה מדבר על דברים שבין אדם לחבירו, וזהו ההבדל בין הכתוב בתורה (דברים י"ב) שאומר, מה ה' אלקיך שאל מעמך, כי אם וגו', לבין הכתוב שאומר (מיכה ו' ח') מה ה' דורש ממך, כי אם וגו', עשות משפט, ואהבת חסד, והצנע לכת עם אלקיך,

ונראין הדברים ביותר

כתיב (דברים י"א כ"ב) "ללכת בכל דרכיו", ופירש שם רש"י, ללכת בכל דרכיו - הוא רחום ואתה תהא רחום, הוא גומל חסדים ואתה גומל חסדים,

כתיב (דברים י"ב), בפרשת ועתה ישראל, "ללכת בכל דרכיו" ולא פירש רש"י, מהו אלא, לומר לך, שבפרשת מה ה' שואל מעמך, אינם הדברים שבין אדם לחבירו, אלא דברים שבין אדם למקום, וכמו שפירשנו, ולכן לא פירש רש"י ללכת בכל דרכיו, על דברים שבין אדם לחבירו, כמו שפירש בדברים י"א כ"ב,

מטרה ממטרות העולם הזה כלל, אלא עשאה לשמה מאהבה כמו שביארתי לך, הרי הוא זוכה בה לחיי העולם הבא,

לכן אמר ר' חנניה, כי מחמת רבוי המצות אי אפשר שלא יעשה האדם אחת בכל ימי חייו בשלימות ויזכה להשארות הנפש באותו המעשה. וממה שהמורה על היסוד הזה שאלת ר' חנניה בן תרדיון (ע"ז י"ז) מה אני לחיי העולם הבא, וענהו העונה כלום בא לידך מעשה, כלומר האם נזדמן לך עשיית מצוה ראוי, ענה לו שנזדמנה לו מצות צדקה בתכלית השלמות האפשרית, וזכה בה לחיי העולם הבא. ופירוש הפסוק ה' חפץ לצדק את ישראל, למען כן יגדיל תורה ויאדיר. **עכ"ל הרמב"ם**

דוד המלך ע"ה דעת אחרת היתה עמו שאמר ממך למדתי שהבין בדברי הקב"ה שאין די באחת

כתיב (תהלים קי"ט קו) "נשבעתי ואקימה לשמר משפטי צדקך" וביארו הבוארים בעם, כי דוד המלך ביקש לזרז עצמו לשמור מצוותיו, ובודאי רצה דוד המלך לקיים בשבועתו כל מצוה ומצוה בשלימות הראוי, ואין די לו בקיום מצוה אחת כראוי וכהוגן כדי שיזכה בה לחיי העולם הבא,

יש לבאר מה שאמר דהע"ה לקב"ה, ממך למדתי. כוונתו לומר שבתחלה לא באת עלי רק באחת, ואחר כך, פתחת עלינו במצוות הרבה, לפי שדעתו של דהע"ה היתה שכולם שוים לקיום, אך הקב"ה ברוב רחמיו מוכן לקבל גם את המקיים מצוה אחת כראוי וכהוגן ולזכותו בכך לחיי העולם הבא,

לפיכך אמר, "כי אם" כלומר, די באחת מהנה אשר תעשינה כראוי, אך דהע"ה הבין בדבריו, שדי באחת כמ"ש כי אם, אך אח"כ פתח במצוות הרבה, וע"ז אמר ממך למדתי לפתוח באחת ולבקש הרבה,

ולמה לא גילה אותו הקב"ה, לבאר כונתו שדי באחת אשר תעשינה כראוי, מכיוון שלא רצה הקב"ה להקל לדוד המלך ע"ה בשבועתו שנשבע, ולפתוח לו פתח המקיל על קבלתו בשבועה שרצה לקיים כל המצוות כראוי בשלימות.

הרוממות של ת"ח, ליראת הרוממות של הקב"ה, וע"ז דרש לרבות ת"ח, **ליראת הרוממות**, וכ"כ המהרש"א ברכות ל"ג ב' ד"ה מילתא זוטרתי, ע"ש באריכות דבריו הנאים,

ושמעון העמסוני, סובר כי את ה' אלקיך תירא, הכוונה **ליראת העונש**, ולכן אין להשוות יראת ת"ח ליראת המקום, כפירוש המהרש"א,

ביאור המשנה אל תהיו כעבדים וכו'

לפי זה אפשר לפרש המשנה (אבות פרק א' ג') אל תהיו כעבדים המשמשין, את, הרב, על מנת לקבל פרס, אלא הוּו כעבדים המשמשין, את, הרב, שלא על מנת לקבל פרס,

והכי פירושו, הוּו כעבדים המשמשין, "את", הרב, כלומר, מתי אפשר להשתמש במלה **את**, לרבות, הרב, רק, **שלא על מנת לקבל פרס**, כלומר שאינך עובדו מיראת שכר ועונש, וזו היא שיטתו של רבי עקיבא, ולכן משתמשין, באת, לרבות, שהוא הרב, כלומר לרבות ת"ח,

אבל אל תהיו, כלומר, אינך יכול להיות משתמש עם המילה **את**, ולרבות הרב, כאשר אתה עובדו מתוך יראת שכר ועונש, על מנת לקבל פרס, שזוהי שיטת שמעון העמסוני, ועתה מובן כי מחלוקתם של רבי עקיבא ושמעון העמסוני, היתה, באיזו יראה מדובר, **ביראת העונש או ביראת הרוממות**, וגם פירוש המשנה, עולה יפה.

* * * * *

תירוץ מדוייק בקושיית התוס' בלימוד הרשב"י מואספת דגנך

איתא בגמרא (ברכות ל"ה ע"ב), רבי חנינא בר פפא רמי, כתיב (דברים י"ד) ואספת דגנך ותירשך ויצהרך, כתיב (הושע ב' י"א), ולקחתני דגני בעתו, לא קשיא, כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, ע"כ,

וגם יש לומר, דאיתא בגמרא, (סוכה מ"ט ע"ב) בביאור דברי הנביא, **"לכת עם אלוקיך"**, זו הוצאת המת, והכנסת כלה לחופה, ודרשו כן, לומר לך שאין אלו דברים שבין אדם למקום, אלא דברי הנביא הם דברים שבין אדם לחבירו, והדברים מדוייקים,

* * * * *

במה חלקו רבי עקיבא שדרש את ה' ושמעון העמסוני שלא דרש

כתיב (דברים י" כ'), **"את ה' אלקיך תירא** אתו תעבד ובו תדבק ובשמו תשבע"

איתא בגמרא (פסחים כ"ב ע"ב) שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל **אתים** שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא, פירש, אמרו לו תלמידיו, רבי כל אתים שדרשת מה תהא עליהן, אמר להם, כשם שקבלתי שכר על הדרישה, כך אני מקבל שכר על הפרישה, עד שבא רבי עקיבא ודרש, **את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים**, ע"כ,

קושיית המהרש"א למה לא פירש כשדרש בואהבת את ה' רק באת ה' תירא

כתב המהרש"א (פסחים כ"ב ע"ב ד"ה כיון שהגיע), וז"ל. ולעיל מיניה בההוא פרשתא (דברים ו' ה'), כשהגיע לואהבת את ה' אלקיך וגוי לא פירש,

משום, דאיכא להשוות **אהבת ת"ח** לאהבת המקום, אבל **מורא המקום**, שהוא מפני

יראת שכר ועונש, אינו דומה, להשוות לו ת"ח, כיון שאין שכר ועונש של אדם ביד ת"ח, עכ"ל המהרש"א,

ביאור בדעתו של רבי עקיבא שדרש את ה' אלוקיך תירא

יש להבין, אי"כ כיצד דרש ר"ע את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים, הרי, אין שכר ועונש של אדם ביד ת"ח, כמ"ש המהרש"א,

וצריך לומר, כי רבי עקיבא, שדרש, להשוות בין מורא ת"ח למורא המקום, יפרש, את ה' אלקיך תירא, הכוונה **ליראת הרוממות**, ולא **ליראת העונש**, ולכן ניתן להשוות יראת

פירש"י, בזמן שעושין רצונו - הדגן שלהם, דגנד, וכשאינן עושים רצונו, נוטלו ומראה להם שהדגן שלו, דגני,

מבואר, שאספת דגנד, הוא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום,

כתבו התוספות (ברכות ל"ה ע"ב ד"ה כאן בזמן שישראל עושין), וא"ת, והא לקמן, תנו רבנן ואספת דגנד, מה תלמוד לומר, לפי שנאמר לא ימוש ספר התורה הזו מפיך, יכול דברים ככתבן, תלמוד לומר **ואספת דגנד**, הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל,

רבי שמעון בן יוחי אומר, אפשר, אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורח בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר (דברים י"ד) **ואספת דגנד**, מבואר, שאספת דגנד הוא בזמן שאין עושין רצונו של מקום, ומתוך עיי"ש,

ואפשר לתרץ את קושיית התוס', דהרי מבואר, דרמיותא דרמי רבי חנינא בר פפא, הוא מכך, דכאן כתיב דגני, וכאן כתיב דגנד, וע"ז אמרו ז"ל, לא קשיא, בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, הרי זה דגני, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, הרי זה דגנד, והלימוד של רשב"י מהמילה **ואספת**, שמלאכתן נעשית ע"י עצמן, וגם כשמדובר באותו פסוק, אולי אפשר לחלק בין הלימודים, רחב"פ מדייק מהמילה "דגנד", ורשב"י מדייק מהמילה "ואספת".

* * * * *

פירושי בעל הטורים הנמצאים בתוספות

כתיב (דברים י"ב), "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך",

איתא בגמרא (מנחות מ"ג ע"ב) תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך",

ובתוספות שם, ד"ה שואל מעמך - פי' ר"ת, דיש מאה אותיות בפסוק, וי"מ דמה עולה בא"ת ב"ש, י"ץ, מאה, ובקונטרס פירש אל תקרי מה אלא מאה, כלומר שחייב ק' ברכות, וי"מ כדי להשלים מאה שבאותיותיה, ע"כ,

בעל הטורים (דברים י"א) כתב, מה ה' שאל מעמך. מה בא"ת ב"ש, י"ץ, ששואל מעמך ק' ברכות בכל יום. ויש בפסוק ק' אותיות וכן ממך עולה ק'.

ותימה שהבעל הטורים, שאומר פירושים אלו בשם עצמו, לא כתב שאלו הם דברי תוספות,

* * * * *

אשר שברת מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו ביאור מאמרם

כתיב (דברים י"ב), "ואכתב על הלחת, את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים אשר שברת, ושמתם בארון", וקשה, הרי בלוחות הראשונים היה כתוב זכור, ובלוחות השניות שמור, ועוד שינויים, ואיך אפשר לומר, את הדברים אשר היו, דמשמע, דייקא, אותם הדברים אשר היו,

אפשר לבאר הדבר, עפ"י הא דאיתא בגמרא (מנחות צ"ט ע"א), כתיב, "אשר שברת ושמתם בארון", תני רב יוסף, מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון, מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו שאין נוהגין בו מנהג בזיון, **כתב רש"י** אשר שברת ושמתם בארון - שישים השברים בארון, פירוש הדבר, מכיוון ושברי הלוחות הונחו בארון, למדים על זקן ששכח תלמודו,

אך אפשר לפרש, מכאן, לתלמיד חכם ששכח תלמודו וכו', מה ת"ל מכאן, מתוך קושיא זו, פירוש, מכך שהקב"ה אמר את הדברים אשר היו, בזמן שלא היו אותם הדברים, נראה מזה, שאעפ"י שהדברים שעל הלוחות השניים אינם כפי שהיו על הלוחות הראשונים, כמו אותו זקן ששכח תלמודו, נחשבים אצל הקב"ה כדברים אשר היו על הלוחות הראשונים, וזהו מכאן, מכח אותה קושיא.

* * * * *

ביאור המהרש"א בדרך החסידות שמשווה יראת ה' ליראת הצדיק

איתא בגמרא (ברכות דף ל"ג עמוד ב') כתיב (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה. אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא? אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא.

דאמר רבי חנינא, משל, לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו - דומה עליו ככלי קטן - קטן ואין לו - דומה עליו ככלי גדול.

כתב המהרש"א, בד"ה אטו יראה מלתא זוטרתא כו'. **יש שמקשים**, במשל דמייית, לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול כו',

דאין זה דומה, דהכא משה א"ל כן, כי אם ליראה, ולגביהם ודאי דומה ככלי גדול, ורק לגבי משה נראה ככלי קטן,

וכ"כ המהרש"א, ונראה ע"פ מ"ש, כי היראה נחלקת לשני מינים. **הא' היראה הטבעית**, ירא מעונש הפורעניות והוא דומה לכלי קטן.

והב' יראה שכלית, ירא מדבר הגדול ונורא, כמ"ש ויירא ויאמר מה נורא וגו', והוא יראה שלימה, דומה לכלי גדול,

וביאור הדבר, לגבי משה, מילתא זוטרתא היא, דלגבי משה, נמי היתה אותה היראה השכלית על ישראל, כי ראו בו דבר פלא ונורא, כדכתיב כי קרן עור פניו, וייראו מגשת אלי,

כי יראת עונש לא היה עליהם ממשה שלא היה בידו לענשם בלי רשות ית' ב"ה, וכיון דביראה השכלית הוה יראתם לגבי משה

כמו גבי הקב"ה, קאמר שפיר, מה ה' אלהיך שואל ממך, כי אם ליראה אותך, כמו שיראתם אותי ביראה שכלית, וע"ד שאמר רבי יוחנן בן זכאי יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא ב"ו, דהיינו ביראה השכלית, ודו"ק. עכ"ד,

שברי לוחות וזקן ששכח תלמודו מכוון לכתוב צאי לך בעקבי הצאן

איתא בגמרא (מנחות צ"ט ע"א), כתיב, "אשר שברת ושמתם בארון", תני רב יוסף, מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון, מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו שאין נוהגין בו מנהג בזיון, ובגמרא סנהדרין (צ"ו ע"א) הזהירו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו,

איתא במדרש (רבה, דברים פרשה ט' פסקה ט'), ד"א רבנן אמרי, כיון שידע משה שהיה לו למות באותו היום, מה עשה, א"ר ינאי, כתב י"ג תורות, י"ב ליי"ב שבטים ואחת הניח בארון, **שאם יבקש לזייף דבר, שיהיו מוצאים אותה שבארון**,

כתיב (שיר השירים א' ח') "אם לא תדעי לך היפה בנשים, צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיתיך על משכנות הרועים", ופירש רש"י, וז"ל, וזה הדוגמא, אם לא תדעי לך, כנסייתי ועדתי היפה בנשים, **התבונני בדרכי אבותיך הראשונים שקבלו תורתך ושמו משמרתך ומצותי ולכי בדרכיהם**,

אפשר לבאר, בדומה למה שהניח משה רבינו, תורה אחת בארון, **שאם יהיה מי שיבקש לזייף**, יהיו מוציאים אותה שבארון, כך היו מניחים שברי לוחות בארון, ללמד על זקן, שנשכח תלמודו, כלומר שאין יודעין כיצד היה מנהג הזקנים, או אם יבקש מי לזייף או לשנות, ממנהגייהם ודרכיהם של זקנים, יהיו מוציאים אותם שברי לוחות שבארון, ללמוד מהם, ולכן שברי לוחות מונחות בארון, שלא יוכלו לזייף מנהג זקנים, וזהו, "אם לא תדעי לך היפה בנשים, צאי לך בעקבי הצאן"

אפשר לומר עוד, והיה **עקב**, תשמעון, ושמרתם ועשיתם, שכאשר נצא **בעקבי הצאן**, יתקיים בנו, ושמרתם ועשיתם, שנשמור לילך בדרכם של ראשונים. (והרמב"ו האריך בביאור הלשון עקב, עיי"ש).

איך אפשר ללמוד מהפסוק מדוע באתי ואין איש, שאין שם עשרה

כתיב, (ישעיה נ' בהפטרה) "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה",

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) אמר רבי יוחנן, בשעה שהקדוש ברוך הוא בא בבית הכנסת, ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס, שנאמר "מדוע באתי ואין איש", ומקשים במפרשים, איך ניתן ללמוד מהפסוק, ואין איש, ששמעו איש אחד, על כך, שלא מצא שם עשרה,

מהרש"א שם, בד"ה, ולא מצא בה יי מיד כו'. כתב וז"ל, כדאמר ר' לעיל, שהקב"ה מצוי בב"ה וי' המתפללים שם, שכינה שרויה ביניהם, ומסיק שם, דעשרה שכינה קדמא ואתיא, וע"ז אמר, בשעה שהקב"ה מקדים עצמו לב"ה, למצוא שם עשרה דרגילים שם, ולא מצא יי כ"א ט', כועס הקב"ה ואומר, מדוע באתי, להשרות שכינתי שם, ואין איש אחד פרטי שהוא משלים עשרה, ואין עונה דבר שבקדושה וזה חסרון לא יוכל להמנות כדאמר ר' בחגיגה (ט ע"ב), עכ"ל,

ועוד אפשר לומר, אם יש איש אחד, שדואג לכלל, הוא כבר ידאג שיהיו שם עשרה, וזה הפירוש מדוע באתי ואין איש, זהו האיש שדואג לכלל, וזה הפירוש מדוע באתי ואין איש, הראני הגי' ד"ק כי הזוה"ק שמות קל"א ע"א מבאר הפסוק בדומה.

* * * * *

להערות הארות ולקבלת העלון
ניתן לפנות אל "מכון פאר"
רח' חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161777
מייל y0527616166@gmail.com
נייד 0527-616166

מבואר, דליראה שכלית כלומר יראת הרוממות, ניתן להגיע, ע"י שמשווה, כמו שרואה רוממותו של הצדיק האמיתי, דזהו לגבי משה, כך יוכל להשוות רוממות הבורא עד אין סוף, וזה הפירוש לגבי משה, שמשווה היראה לגבי משה.

* * * * *

הסבר נאה לתרץ הסתירה בין הפסוקים

כתיב, (דברים ו' י"ג) "את ה' אלקיך תירא ואתו תעבד ובשמו תשבע", וברש"י, אם יש בדך כל המדות הללו שאתה ירא את שמו ועובד אותו אז בשמו תשבע,

כתיב (דברים י" כ') את ה' אלקיך תירא ואתו תעבד ובו תדבק ובשמו תשבע, וברש"י, ולאחר שיהיו בדך כל המדות הללו אז בשמו תשבע,

הכתובים סותרים זה את זה

וקשה, האם יש צורך גם ובו תדבק, כמו שאמר הכתוב (דברים י" כ'), את ה' אלקיך תירא, ואתו תעבד, ובו תדבק, ובשמו תשבע, ורק אז בשמו תשבע,

או די במ"ש הכתוב (דברים ו' י"ג) "את ה' אלקיך תירא, ואתו תעבד, ובשמו תשבע, שאתה ירא את שמו ועובד אותו, ללא ובו תדבק, כפי שנאמר (דברים ו' י"ג),

ויש לומר, מכיוון דבפרשת עקב (דברים י" י"ט), בפסוקים שלפני הפסוק "את ה' אלקיך תירא ואתו תעבד ובו תדבק", נאמר, "עשה משפט יתום ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם ושמלה, ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים,

אם כן לפי זה, הכתוב האומר מתי אפשר להישבע, רק אם יש בדך כל המידות הללו,

מדבר גם אל הגרים, וכאשר מדבר גם אל הגרים, שם צריך להיות גם ובו תדבק, כמיש אצל רות כשהיתה באה להתגייר ותדבק רות, לכן אמרה תורה גם ובו תדבק,

* * * * *